

OPENBARE VERGADERING DD. 24 OKTOBER 2017

Deel 6

De geschorste vergadering wordt hervat.

De **Voorzitter**: de schorsing was bedoeld om na de interventies van een aantal leden, die toch wel zijn gekomen met voorstellen ons vraagstuk te helpen oplossen, te verwerken, te bespreken en er zijn wat gesprekken daarover geweest met de leden die de voorstellen hebben gedaan. Dus ik denk dat de commissie dan weer een eind verder is en dat is goed, want we hadden natuurlijk niet zomaar bezwaren al die jaren. Die bezwaren hadden een grond en we zoeken de oplossing ervoor en ik denk dat we een eindje verder zijn, maar dat zal de commissie zelf aangeven later. De regering is aan het woord, de ronde voor de regering. Minister Moestadja!

De heer **Moestadja (minister van Arbeid)**: Mevrouw de voorzitter! Inderdaad, de regering zal ingaan via de minister van Buitenlandse Zaken en hetgeen u om 10 over half 5 samenvatte, dat inhield de essentie van de beraadslagingen, in die context zal de minister van Justitie en Politie antwoorden.

Mevrouw **Pollack-Beighle (minister van Buitenlandse Zaken)**: Mevrouw de voorzitter! Het is mij natuurlijk weer een genoegen om in uw geacht college aanwezig te zijn en om het woord tot u te richten in het kader van de behandeling van de overeenkomst tussen de Republiek Suriname en de Franse Republiek inzake de ratificatie van een overeenkomst van gemeenschappelijk belang. In dit verband benadruk ik dat de gevolgde procedure geheel conform de Grondwet heeft plaatsgevonden.

Het ministerie van Buitenlandse Zaken heeft vanwege de huidige geopolitieke constellatie en het bijzonder effect dat de goedkeuring van deze overeenkomst door uw geacht college ongetwijfeld zal hebben op de bilaterale relatie tussen Republiek Suriname en het Franse Republiek in het algemeen en de samenwerking op het gebied van veiligheid in het bijzonder, de ratificatie door uw college als hoog op de agenda en als een zere belangrijke mijlpaal geacht. Ik zal mij daarom in dit verband slechts beperken tot een eerder genoemde geopolitieke aspecten van deze overeenkomst en de nader uitkomst en inzichten van de aspecten van justitionele en politionele samenwerking, welke behoren tot de competentie en de verantwoordelijkheid van het ministerie van Justitie en Politie en diens werkmensen derhalve verwijzen naar mijn collega van dat departement.

De relatie tussen Suriname en de Franse republiek is één, die veel potentie heeft en van strategisch belang is voor de duurzame ontwikkeling van beide landen. Dit alles bezien in het kader van het grens- en buurlandenbeleid vanwege de intensieve interactie en het goederen- en personenverkeer tussen Suriname en haar grenslanden is bijzondere aandacht voor dit aspect van het buitenlandbeleid een absolute noodzaak. Suriname is zich ervan bewust dat een intensieve samenwerking met haar grenslanden en een evenwichtige ontwikkeling in deze landen de basis vormt voor duurzame ontwikkeling en stabiliteit op alle gebieden. De samenwerking tussen Suriname en Frankrijk vindt dan ook plaats op een breed scala van gebieden variërend van de justitiële samenwerking, veiligheid tot handel en economische samenwerking, transport, toerisme, defensie, onderwijs en capaciteitsversterking,

volksgezondheid, cultuur, sport, ontwikkelingssamenwerking en technische samenwerking. Suriname wordt jaarlijks door tienduizenden Franse toeristen bezocht. Dat is eerder in uw college ook aan de orde geweest. Dit toerisme genereert inkomsten die direct worden geïnjecteerd in de economie, waarbij onder meer de hotelsector en andere logeergelegenheden, handelszaken, ondernemers in de transportsector, restaurants en de overige dienstverleners en direct voordeel aan hebben.

Voorts wordt verwezen naar de samenwerking met het Franse agentschap voor ontwikkelingssamenwerking, AFD, welke met een groot aantal projecten van importantie heeft gefinancierd en nog steeds actief is in Suriname. Ik noem u, als u mij toestaat, hierbij de financiering van de wegstrekking van de oost-westverbinding tussen Meerzorg en Albina voor een bedrag van ongeveer 40 miljoen euro.

Verder noem ik u de bouw van het Albina ziekenhuis met andere gebouwen en infrastructuur tot een bedrag van circa 13 miljoen euro alsmede de financiering van een project voor watervoorziening in het district Marowijne tot een bedrag van ongeveer 17 miljoen euro. Ik neem aan dat u begrijpt dat dit alles ten goede komt aan de samenleving in dit district. In het verschiep liggen ook tal van mogelijkheden ter verdere intensivering van de samenwerking in dit strategisch partnerschap en ja, ik benadruk strategisch partnerschap, dat een aanmerkelijke bijdrage zal leveren bij de realisatie van de doelstellingen van onze Republiek, zoals die vervat zijn in het Ontwikkelingsplan 2017-2021. Dit strategisch partnerschap zal ook moet lijden tot tastbare resultaten op sociaaleconomisch gebied met name in de volksgezondheid, het onderwijs, ondernemerschap, veiligheid en het personenverkeer. Uiteindelijk gaat het hier ook om de zichtbare verbetering en ontwikkeling van de leefomstandigheden van de Surinaamse bevolking en met name dat deel dat woonachtig is in het grensgebied van het Marowijne- en Lawabekken. Ik wil u verder ook meedelen dat binnenkort op politiek niveau de gemengde commissie zal worden geheractiveerd naar een aantal jaren. Dit geeft alleen maar aan dat ook bezorigheden, zoals geuit in uw geacht college, op dat niveau kunnen worden geëntameerd.

Als u me toestaat, geef ik verder aan dat uit hetgeen aan uw college is voorgehouden er geen betoog hoeft te worden gehouden inzake de relatie tussen Suriname en Frankrijk binnen het kader van het grenslandenbeleid. Eigenlijk is het één van strategische waarde, en dat er voldoende aantoonbare potentie is in deze relatie, hoef ik verder ook niet uit te drukken. Suriname moet gezien worden als een strategische partner anderzijds voor de Franse republiek en zeker in het aankarten van mogelijkheden binnen de Caricom, Unasur en CELAC, terwijl Frankrijk binnen de ACP en de Eu deze aandraagt. Dit bevestigt dat er een stevige basis bestaat voor een eerder genoemd partnerschap. Het is tegen deze achtergrond dat het ministerie van Buitenlandse Zaken dat verantwoordelijk is voor de coördinatie van het buitenlandbeleid, het van groot belang acht een klimaat te scheppen, dat dit partnerschap verder kan onderbouwen op basis van gelijkwaardigheid en gemeenschappelijk voordeel. Het ratificeren van deze overeenkomst door uw geacht college zou in onze analyse kunnen resulteren in het creëren van meerdere en grotere mogelijkheden in de relatie met dit belangrijk buurland die een direct positief effect kunnen hebben op de ontwikkeling van diverse sectoren in Suriname in zijn algemeenheid en de Surinaamse mens in het bijzonder. Met directe burenen heb je strategische banden. Je ontwikkelt die en verder verstevig je die op tenminste drie gebieden. En in dit verband wil ik ten overvloede aanhalen dat je ten eerste kijkt naar het politiek-diplomatieke en dat je daarbij een zekere ontwikkeling doormaakt. Je onderhoudt ten tweede sterke economische commerciële banden, welke de ontwikkeling van beide landen ter hand neemt en ten derde werk je op het gebied van strategische zaken, in dit verband zeker de bestrijding van criminaliteit en internationale misdaad samen. De instelling van het ambassade in Frankrijk in 2011 heeft in dit verband dus zeker ook dit ten doel gehad en ik wil het eens zijn met uw college, dat het gebouw in Frankrijk een heel

klein onderdeel is van dit grote partnerschap, dat ik eerder aan u heb voorgehouden. Ik hoop met deze uiteenzetting vanuit de optiek en de taakstelling van het ministerie van Buitenlandse Zaken voldoende inzicht te hebben verschaft betreffende deze overeenkomst en ik zie gaarne uit naar het positieve resultaat van de behandeling van dit wetsontwerp door uw geacht college. Ik dank u voor uw aandacht.

De heer **Welzijn (ad interim minister van Justitie en Politie)**: Mevrouw de voorzitter! De regering heeft kennis genomen van de bezorgdheid van sommige leden van uw geacht college aangaande de overeenkomst die nu onder uw hamer ligt. Het verschil in de machtsverhouding tussen Suriname en Frankrijk is een feitelijkheid. Het is nu eenmaal zo dat Frankrijk een wereldmacht is en dat zal met het ratificeren van deze overeenkomst of het niet ratificeren van deze overeenkomst, niet veranderen. Wat wij wel kunnen aangeven, is dat de overeenkomst op basis van wat in dit verdrag is geregeld, gelijkwaardigheid met wederzijds respect, zal worden nageleefd en uitgevoerd. De strekking van het verdrag is ordening, is regulering, is het voorkomen van wanorde aan de grens tussen beide landen. Als we het gezamenlijk geloof hebben, als wij de overtuiging dragen, dat verdere ontwikkeling van het grensgebied afhankelijk is van de mate waarin wij vertrouwen en wederzijds respect voor elkaars soevereiniteit hebben, zullen wij invulling geven aan dit verdrag. De regering zal zich, zoals door uw leden is gevraagd, beijveren om in de komende periode met een zekere voortvarendheid te werken aan de voorlichting, aan de bewustwording van de bevolking aan de grens met Frans-Guyana. Daar geeft artikel 9 van deze overeenkomst de mogelijkheid om in uitvoeringsprotocollen nadere regels vast te stellen waar bij de uitvoering aan zal moeten worden voldaan. Wij hopen met dit korte statement de bezorgdheid over de verdere uitvoering van deze veiligheidssamenwerkingsovereenkomst te hebben weggemaakt. Wij verwijzen daartoe ook naar de conceptamendementen die intussen, als het goed is, in uw systeem zitten.

De **Voorzitter**: dat waren dan de ministers. Ik had begrepen dat lid Santokhi een interruptie had. Lid Santokhi!

De heer **Santokhi (VHP)**, interrumperende: Mevrouw de voorzitter! Ik had meer voor de duidelijkheid, maar ook voor wat betreft de status van de brief van de minister van Buitenlandse Zaken gericht aan het parlement, gevraagd wat in feite de instructie precies was van de president die een speciale verantwoordelijkheid heeft conform onze Grondwet en dat heb ik gemist. Nu weet ik niet of de minister van Buitenlandse Zaken of de coördinerende minister daarover wat informatie kan geven. Maar bij mij gaat het erom of er binnen de regering een besluit is genomen of dat de president conform artikel 101 inderdaad die instructie heeft gegeven. Dus die duidelijkheid zocht ik.

De **Voorzitter**: de minister heeft geantwoord. Ik wil toch wel deze informatie geven. De minister heeft ons een brief gestuurd op ons verzoek. U heeft onder andere gevraagd: kunnen we het voornemen dat we verder gaan naar een ander verdrag ergens op papier krijgen? Dat verzoek is doorgeleid naar de regering, naar de minister.

De heer **Santokhi (VHP)** vervolgende: draagt het de goedkeuring van de minister?

De **voorzitter**: ik kan natuurlijk zeggen ik heb met het staatshoofd gezeten en de minister ook. De minister gaat hier niets zeggen zonder toestemming van het staatshoofd, maar de minister mag dat misschien nog een keer bevestigen.

Mevrouw **Pollack-Beighle (minister van Buitenlandse Zaken)**: Mevrouw de voorzitter! Ik wil mij aansluiten bij uw bewoording, maar het lijkt mij toch goed om kort in te gaan op de rol van het ministerie van Buitenlandse Zaken bij de totstandkoming van overeenkomsten. In dit verband verwijs ik naar het Weens Verdragenverdrag, de bestaande overeenkomsten, de internationale verplichtingen en de nationale regelingen. Verder wil ik benadrukken dat ik aan heb gegeven dat conform de grondwettelijke voorschriften is gehandeld. Zo ook coördineert de president het buitenlands beleid en wij plegen dus uiteraard afstemming met het staatshoofd.

De **Voorzitter**: dan hebben wij de regering gehad en stel ik aan de orde de tweede ronde voor het parlement.

Deel 7

De heer **Misiekaba (NDP)**: Mevrouw de voorzitter! We hebben de regering gehoord. Laat mij benadrukken dat ik kom bij wat de regering heeft gezegd, dat Frans-Guyana, het overzees departement van Frankrijk, een bevriende natie is. We kunnen zeggen, en de geschiedenis is daar, dat Frans-Guyana (lees: Frankrijk) toch wel altijd op een goede manier is omgegaan met onze mensen in zijn algemeenheid. En de excessen daar gelaten. We kunnen starten bij de humanitaire crisis die we hebben gehad tijdens de binnenlandse oorlog, waarbij grote delen van onze gemeenschap zijn opgevangen door de Fransen. We waren niet altijd eens over de situatie waarin de mensen waren, sanitair, enzovoorts, maar oorlogssituatie; de mensen zijn opgevangen. De minister van Buitenlandse Zaken heeft aangegeven recente projecten die uitgevoerd zijn. Maar ik herhaal, er zijn 90.000 mensen van Surinaamse komaf ongeveer die in Frans-Guyana leven/wonen momenteel, een derde deel van de Franse bevolking, waarvan 30.000 Surinamers zijn. *Ze zijn daar, den man e tan drape, den kis wan bâtiment, dan den tan drape, den man e du den san drape*, hebben hun leven daar, enzovoorts. Dat is de feitelijke situatie. Dus we benadrukken daarmee dat Frans-Guyana/Frankrijk een bevriende natie is. Daarmee bagatelliseer ik niet. Vanaf mijn eerste spreekbeurt; ik heb hier als eerste gesproken over excessen die er zijn. Ik ken dat gebied. Ik kom daar tweemaandelijks minimaal en wij vragen dat er gekeken wordt naar de excessen, maar je kan de relatie die zo bevriend is, niet bezwaren met de excessen die gebeuren, hoe erg ze ook zijn we moeten ze aanpakken. Ik had gehoopt dat we iets hadden gehoord, want de vraag is gesteld, ik dacht, door het lid Sapoen. Zoveel ernstige incidenten die hier genoemd zijn. Hebben mensen aangifte gedaan? Zijn ze ter ore van de regering gekomen en wat is ermee gebeurd? Ik hoop nog antwoord daarop te krijgen. Het is een serieuze vraag, waarop we graag antwoord willen hebben. Dus ik benadruk als eerste punt in mijn betoog tijdens de tweede ronde dat het een goede relatie is de zwarte punten daar gelaten en wij vragen dat gekeken wordt naar de zwarte punten en dat er steeds gewerkt wordt naar verbetering van die relatie. Ik denk, dat ratificatie van dit verdrag daartoe bij zal dragen. De minister van Justitie

en Politie heeft ons geantwoord en heeft aangegeven - en we hebben het gezien in het amendement - dat de regering zich zal beijveren om de voorlichting te geven aan de mensen. Dus wat ik begrijp van de regering, en ik zal de bevestiging horen, is dat er een *space* is om dat te doen. Dat is gevraagd door leden uit de zaal, en dat de regering dus zegt het kan, dat de *space* daar is. Verder is aangegeven, heb ik ook gezien in het amendement, dat we op basis van artikel 9 dat kunnen doen na de ratificatie. Dus na de ratificatie kan je op basis van artikel 9 nadere afspraken maken. De regering heeft gesproken over uitvoeringsprotocollen. Ik krijg de bevestiging, als dat de *space* is wat de regering bedoelt, dat er gesproken zal worden, voorlichting gegeven zal worden aan de plaatselijke bevolking enzovoorts.

Het laatste punt. Er is ook een vraag gesteld, ik dacht, door lid Bee en ik denk dat het een belangrijke vraag is, waarop de regering moet ingaan. Wanneer ik de overeenkomst lees, dan lees ik Marowijne, Sipaliwini, inderdaad. In mijn oriëntatie zijn dat Marowijne en Lawarivier. Tapanahony is niet erbij in mijn oriëntatie, maar laat de regering dat bevestigen, want de vraag is gesteld. Is Tapanahony erbij? Dorpen zijn genoemd, Godo Olo, Drietabiki. In mijn belevenis is dat niet erbij, maar het is goed, omdat het gesteld is hier en vragen zijn gesteld erover, als Tapanahony ook erbij is en dat de regering dan heel duidelijk en hard aangeeft. Het gaat om de Marowijne- en de Lawarivier, want daar grenzen we aan Frans-Guyana. Dus ik denk dat we dat gaarne horen van de regering. En met deze korte bijdrage houd ik het voor gezien voor de tweede ronde.

De Voorzitter: Minister, regering, het gaat dus concreet om alleen de grensrivieren en geen andere rivieren.

Mevrouw **Mathoera (VHP):** Mevrouw de voorzitter! Wij hebben de discussie gevolgd, ook de beantwoording van de vragen door de ministers. Mijn fractie en ik gaan voor continuïteit van beleid voor consistentie en consequent beleid. Ik denk dat je dat nodig hebt om duurzame samenwerking te realiseren. Als een vorige regering een overeenkomst heeft getekend met toestemming en goedkeuring van de president, dan vraagt het ook dat je voortgaat, omdat Frans-Guyana en Frankrijk buurlanden zijn en de trend in de wereld is dat je met je buurlanden zeker op het gebied van politiesamenwerking om internationale criminaliteit aan te pakken, echt gaat onderhandelen, dat je datgene wat je hebt afgesproken daadwerkelijk ook gaat uitvoeren. Het is niet goed voor de samenwerking. En zoals de minister heeft genoemd, politiek diplomatiek, economisch, dat je het laat liggen wat je afsprekt, want dat schaadt het vertrouwen dat je met elkaar hebt en dat je met elkaar opbouwt. Dus wij zijn voorstander nog steeds van het ondertekenen van deze overeenkomst.

Er zijn hier een aantal zorgen naar voren gebracht. Ik wil aangeven dat in elke samenwerking er zaken zullen zijn die fout gaan, maar ik denk dat we een duurzame relatie niet moeten laten afhangen van die fouten die gemaakt worden. Ik denk dat die fouten gecorrigeerd moeten worden en dat die ook besproken moeten worden. Ik denk dat duurzame relatie en zeker duurzame samenwerking gebaseerd moeten worden op wat we beogen. Wat is het wederzijds voordeel voor beide landen. En ik denk dat de fractievoorzitter net een aantal voordelen heeft genoemd. Ik heb in mijn betoog eerder ook een aantal voordelen genoemd. Er is niet alleen op het gebied van politie-politie samenwerking. Ook op het gebied van gezondheid, op het gebied van andere sectoren is er gewoon samenwerking. Dus wij moeten, denk ik, voortgaan met die samenwerking. Politie-politiesamenwerking is een trend in de wereld. Ik ben blij dat we opnemen dat er uitvoeringsprotocollen komen, want dat is heel belangrijk. Ik denk dat de procureur-generaal, het Openbaar Ministerie, absoluut daarin betrokken moet worden, zodat hij dat kan inkaderen en die instructies kan geven.

Verder ben ik ook bijzonder content dat die samenleving, zeker van Albina, Marowijne, geïnformeerd moet worden, omdat die bewustwording heel belangrijk is. Informatie is heel belangrijk en het is een plicht van de overheid om die samenleving te informeren. Dus ik ben bijzonder blij dat die samenleving geïnformeerd worden. Ik denk dat we als leiders de plicht hebben om de angst, die er is in de samenleving weg te nemen en die angst niet groter te maken. Ik denk dat we moeten kijken naar wat we beogen met die samenleving, het accent leggen op die mensen en die zaken die verkeerd gaan en die in strijd zijn met wettelijke regelingen die we met elkaar hebben afgesproken. Dus dat moet de basis zijn van deze samenwerking, omdat we met zijn allen en ook de gemeenschap van Albina, en dat weet ik en daar ik ben ervan overtuigd van, een veilige samenleving willen en dat we die mensen, met wie het goed gaat en die zich keurig gedragen conform de regels niet de nadelen moeten laten ervaren van die mensen die bijvoorbeeld in strijd met regels handelen. Dus we moeten hen ook beschermen. Ik wil hiermee besluiten. De fractie is voor deze overeenkomst en wij gaan absoluut meewerken.

De heer **Santokhi (VHP)**, interrumperende: Mevrouw de voorzitter! Ik had graag gehoord van het lid namelijk dat bij de voorlichting er speciale aandacht gegeven zal moeten worden voor het traditioneel gezag. Dat we alvast daar beginnen om goede voorlichting te geven op een eenvoudige wijze en in een voor hun begrijpelijke taal. Maar aan de andere kant alle functionele groepen of het nou overheidsgroepen zijn of private groepen, maar allee functionele groepen die enerzijds betrokkenheid zullen hebben bij de uitvoering, dat er daarvoor speciale seminar georganiseerd worden om hen uitleg te geven, want wij hebben net hier in het parlement gehoord hoeveel verschillen van inzichten en interpretaties kunnen zijn en hoeveel onduidelijkheden er kunnen bestaan laat staan bij die groepen. Dus laten wij inderdaad dat pakket van voorlichting verruimen, maar ik hoor wat de inzichten zijn.

Mevrouw **Mathoera (VHP)**, vervolgende: Mevrouw de voorzitter! Ik kan het alleen maar ondersteunen en ik geef het mee aan de regering. Tegelijkertijd vraag ik ook aandacht van de regering voor de versterking van de afdelingen en de instituties die deze overeenkomst in de praktijk gaan uitvoeren.

Mevrouw **Watamaleo (NDP)**: Mevrouw de voorzitter! Ik wil de regering bedanken voor het beantwoorden van de vragen en voor de duidelijkheid. Wat ik ook wil aangeven, is dat de excessen die eerder zijn aangegeven door lid Misiekaba wel worden onderzocht, omdat het heel belangrijk is voor de gemeenschappen daar op grond waarvan men zo tekeer gaat of handelt, wanneer zaken bijvoorbeeld in beslag worden genomen of op zo een manier worden afgehandeld. Het is heel belangrijk.

Aan de andere kant ben ik ook de regering dankbaar dat ze de gemeenschappen daar zal informeren met betrekking tot de ratificatie van de overeenkomst in de talen van de mensen. Verder wil ik ook vragen voor versterking van de politieapparaat in Marowijne, omdat die krap is. De mensen kunnen niet echt uitrukken wanneer er zaken zijn die gedaan moeten worden of wanneer mensen om hulp vragen. Dus ik wil ook versterking van de politieapparaat in Marowijne vragen.

De **Voorzitter**: Ik vraag toch even apart aandacht van de leden voor het feit dat de laatste versie van het concept amendement in de folder is van DNA-plenair, waarbij dus inderdaad

de implementatie, de ondertekening van uitvoeringsprotocollen wordt afgedwongen door de wet en ook de voorlichting. Dus ik vraag aandacht daarvoor. Dan heb ik nu lid Bee.

De heer **Bee (AC)**: Mevrouw de voorzitter! In deze tweede ronde wens ik een korte bijdrage te leveren, maar wens te beginnen met een verduidelijking. Ik wil stretchen dat voor de ABOP-fractie Frankrijk een bevriende natie is. Wij hebben in de afgelopen jaren heel veel voordelen gehaald uit die samenwerking. Lid Misiekaba is me voorgegaan om te zeggen die opvang die we daar hebben genoten, onze mensen, tijdens de Binnenlandse Oorlog. Maar ook maken we tot nu toe gebruik van de medische voorzieningen in Frankrijk en alle andere zaken, soms hoe scheef, hoe krom, criminaliteit daarbuiten gelaten. Maar we leven vanuit de Franse bodem en we kunnen dan niet stellen dat Frankrijk voor ons geen bevriende natie is. We hebben hier geprobeerd de excessen van het verleden onder de aandacht te brengen van de regering, zodat wanneer wij op operationeel niveau bezig zijn, we de zaken moeten blijven sturen, niet ervan uitgaan dat het conform het verdrag zal plaatsvinden, want het zijn functionarissen op lager niveau die tot uitvoering moeten overgaan. We hebben niet alleen zaken die verkeerd zijn gegaan aan de kant van Frankrijk hier aan de orde gesteld. Ik heb een naam van een oud inspecteur van politie van Suriname genoemd, die ook buiten zijn boekje is gegaan. Dus aan weerszijden hebben we geprobeerd om hier de feitelijkheden aan te kaarten. Vandaar dat we hebben gevraagd - misschien is het wijs, misschien is het verstandig - om uit te kijken naar een instituut, een organisatie waar je kan aankloppen om je beklag te deponeren mochten zulke zaken zich herhalen. In het verdrag is dat niet opgenomen. Het zijn mensen die het werk moeten doen en we gaan ervan uit dat waar er gewerkt wordt er fouten worden gemaakt. Wij kijken ook uit naar de overeenkomst die nog moet komen met een bredere armslag waar de lokale mensen voordeel zullen trekken uit die relatie met Frankrijk. Ik heb hier een aantal punten genoemd hoe wij vanuit het grensstadje Albina kijken naar een samenwerking, wederzijdse voordeel met betrekking tot gezondheidszorg, vrije markttoegang. Dat zijn zaken die we willen. En als de regering zegt, we willen daar naartoe werken, dan juichen we dat toe en dan gaan we zeker ondersteunen. Voor ons is nog steeds een storend punt de kwestie van die 2 kilometer. Ik vraag de regering er wederom naar te kijken, om dat weg te schrappen. Als dat kan, dan denk ik dat ik mijn fractie zo ver kan krijgen om die wet te ondersteunen.

We zijn blij dat er voorlichting komt voor de mensen aldaar, zodat ze weten wat de veranderde situatie gaat zijn, dat ze niet bang hoeven te zijn, dat wanneer ze 20, 30 Franse Gendarmerie zien in hun dorp, in Albina, dat ze een *observer* rol gaan vervullen.

Twee vragen: u weet dat wat dat betreft we soms zitten met behalve een gebrek aan manschap ook materieel. We hebben 2 auto's en soms is het zo dat ze het begeven en dan is er geen vervoer. Maar stel dat er een operatie gepland was om uit te voeren, mogen de Fransen dan met hun auto's komen naar Albina om voortgang van die operatie te laten plaatsvinden, want die mogelijkheid bestaat er. Hoelang zou zo een operatie kunnen duren, één dag, 2 dagen, een week, een maand aaneensluitend - want dat is niet duidelijk voor ons zodat we weten dat het kan zijn dat wij momenten kunnen hebben waar wij meer dan een dag of dagen of weken gezelschap krijgen van onze overburen.

De kwestie met betrekking tot Marowijnerivier en Lawarivier. Die 2 rivieren zijn onze grensrivieren, maar Tapanahony is ook daar en we zouden graag willen weten hoe de regering denkt erover en of die ook onderdeel is van dit verdrag. Voor de rest zal ik het hierbij laten. Wij hebben vanuit ons heel eerlijk hart, vanuit onze verantwoordelijkheid geprobeerd om een bijdrage te leveren, soms scherp, soms op onze eigen manier geprobeerd de zaak te presenteren, soms niet lief, maar hard, maar dat is de realiteit. We zijn zakelijk bezig en we houden ons daarop, met zakelijke opstelling.

De **Voorzitter**: Dank u voor uw tweede zakelijke bijdrage. Jammer genoeg dat niet iedereen dat op dezelfde manier doet. Maar goed, dat is het werk waarmee we hier zitten.

De heer **Tsang (NDP)**: Mevrouw de voorzitter! Ik kan heel erg kort zijn. Ik sluit mij aan bij de voorgaande sprekers met betrekking tot de opbouwende opmerkingen. Er is gesproken over een breder verdrag en ik kijk er zeer naar uit. Ik denk dat er niemand in deze zaal is die tegen ordening, ontwikkeling, criminaliteitsbestrijding of verbetering van de veiligheid is.

De heer **Waidoe (PL)**: Mevrouw de voorzitter! Alles samenvattend wat naar voren is gebracht en hetgeen de minister ook heeft uitgelegd, zullen wij van Pertjaja Luhur ook voorstemmen.

De **Voorzitter**: Dat was de commissie. Wie heb ik buiten de commissie? Lid Waterberg!

De heer **Waterberg (BEP)**: Mevrouw de voorzitter! Eigenlijk een korte vraag/opmerking, want men praat hier over twee grensrivieren met name Marowijne en Lawarivier, maar ik dacht dat ook Litani erbij hoorde.

De **Voorzitter**: Ja, daarom heb ik de minister gevraagd om met het woord grensrivieren aan te geven waar het over gaat. Dus ik hoop straks dat de minister ongeacht de namen van de rivieren...

Mevrouw **Nading (NDP)**: Mevrouw de voorzitter! Ik wil de samenwerking tussen Suriname en Frankrijk. Ik ga ervoor, maar ik kan mijn ogen niet sluiten voor de realiteit. Zaken die niet goed gaan, moeten onderzocht worden.

Mevrouw **Afonsoewa (NDP)**: Mevrouw de voorzitter! Ik zal proberen om kort aan te geven. Er is hier tijdens de behandeling van dit verdrag in de eerste ronde - jammer dat mijn collega niet hier zit, maar na meneer Bee zijn spreekbeurt ben ik een beetje gerustgesteld - aangegeven dat wij operatie Anaconda gaan legaliseren, de agenten van het Franse gebied zullen vrij kunnen opereren en het liefst in Albina, et cetera. En meneer Bee heeft weer een verduidelijking en zijn wens aangegeven omtrent de 2 kilometer. Als we de 2 kilometer moeten schrappen dan kan het, omdat dit verdrag ruimte biedt om zaken te wijzigen. Ik heb dit verdrag ook gelezen, waarbij er staat dat de agenten van de andere Staat slechts als waarnemers deelnemen aan gezamenlijke patrouilles of ze kunnen in dienst worden genomen, maar als waarnemers en mogen geen operationele hulp verlenen. Welke Anaconda, Labaria, Aboma operatie gaan we dan legaliseren in Suriname? Ik vraag dit, omdat ik het verduidelijkt wil hebben. Niet wanneer wij straks gaan voorstemmen, moet het dan zo zijn/overkomen dat wij voorstemmen voor een verdrag om de Franse politie op onze bewoners van Albina af te sturen. Zoals de voorzitter van de commissie reeds heeft aangegeven, moeten we met de samenleving aldaar gaan praten, vooral het traditioneel gezag. Waarom zouden wij de

samenleving dan afhouden van hun stukje extra veiligheid en controle? Omdat er één of twee mensen zijn die gelieerd zijn aan criminaliteit aldaar. Als je niets vreemds doet, waarom ben je bang, wanneer een politie of wanneer politieagenten bij jou in de buurt komen? Dus ik vraag de minister om een stukje duidelijkheid hieromtrent, omdat ik ook ga voorstemmen en het moet niet overkomen dat ik straks ga stemmen of de leden hier om Anaconda, et cetera, te legaliseren om onze mensen daar in Albina te teisteren.

Mevrouw Vreedzaam (NDP): Mevrouw de voorzitter! Ik ondersteun dit samenwerkingsverdrag, maar binnen de samenwerking is ook medewerking en ik vraag aan de regering om dit deel van de medewerking van de gemeenschappen ter plaatse goed op te nemen in de protocollen. We hebben gesproken over verdere deelname van de lokale besturen, ook in het heel samenwerkingsproces, om inderdaad die medewerking van het lokaal bestuur, maar ook de participatie van de gemeenschappen zelf... Er zijn verschillende communicatiemiddelen, vergadermethodieken, die daar worden gebruikt om inderdaad te komen tot die algehele samenwerking met Frans-Guyana.

De heer Santokhi (VHP): Mevrouw de voorzitter! In mijn spreekbeurt gaf ik al aan namelijk dat wij afgelopen jaren verschillende overeenkomsten, samenwerkingsafspraken, getekend/gemaakt hebben met verschillende overheden van andere landen, maar u krijgt niet alles in het parlement. Daarmee wil ik aangeven, dat je verschillende niveaus en verschillende vormen van samenwerking hebt. Als het een verdrag is, dan komt het hier, maar zo zijn er ook andere vormen van samenwerking, waaraan je op basis van de strekking, de inhoud, het doel, reikwijdte, een status geeft of het een memorandum of understanding is of het nou een protocol is of het nou een intentieverklaring is. Dus er zijn verschillende mogelijkheden. Dit is een verdrag. Nu zeggen wij namelijk dat de uitvoering van het verdrag nader geregeld zal worden met uitvoeringsprotocollen. Aan de hand van het gewicht kunnen we ook die benaming van een protocol geven, namelijk is het een gewone protocol, is het een memorandum of understanding. Dus wij moeten rekening houden dat er nog veel ruimte is om tot samenwerkingsafspraken te komen, uitvoeringsafspraken te komen. Die 2 procureurs-generaal gaan bij elkaar komen, die gaan ook gezamenlijke richtlijnen geven, hoe op te treden rekeninghoudend met recht, wet, regelgeving van beide landen. Dus het gaat niet ophouden bij dit verdrag. Hierna moeten de instituten in stelling komen om er verder uitvoering aan te geven, maar zaken die geregeld zijn in het verdrag moeten sowieso eerst plaatsvinden. Als er personen zijn die betrokken zullen worden bij de operatie en elkaars wetgeving niet kennen, komen zij daar niet. Dat moet als voorwaarde gesteld worden. Als er personen betrokken worden bij die operatie, maar ze ... verstaan in een taal wat afgesproken wordt, dan nemen ze geen deel. Dus er moet door de Staten duidelijke richtlijnen gegeven worden, wie allemaal gaan participeren, want wij willen geen foute dingen hebben. Wij willen geen foute operaties hebben. Wij willen geen misbruik van het verdrag hebben. Wij willen geen misbruik van wet en regelgeving hebben. Maar daarnaast zijn er andere verdragen. Daar moet het onderscheid heel scherp gemaakt worden. Uitleveringsverdragen zijn heel andere verdragen dan een veiligheidsverdrag. Bij hun uitleveringsverdrag gaat het om verdragen, waarbij de ene Staat een verzoek doet aan de andere Staat voor uitleveren van een persoon. Als u zich niet houdt aan het uitleveringsverdrag, welke weer haar basis vindt in vreemde naties verdragen, is zo een uitlevering onrechtmatig en gaat de rechter ook de zaak *dismiss* verklaren, niet ontvankelijkheid of vrijspraak. Dus alles moet conform wet en recht plaatsvinden. De rechtshulpverdragen worden weer elders geregeld, hoe men precies informatie gaat uitwisselen. Dus dit verdrag is niet een verdrag. Welke een uitlevering of een

rechtshulpverdrag zou moeten gaan vervangen. Dus laat het een beetje duidelijk zijn. Het gaat erom, het is een grensgebied daar, beide landen willen veiligheid, beide landen ordering. Daar moeten er goede afspraken voor worden gemaakt. Dat van 2 kilometer. Ik weet dat het totaal niet voor Suriname geldt, omdat de hele zijde van Suriname, de meeste leefgemeenschappen van 2-300 meter zijn. Maar aan de zijde van de Fransen zijn er gebieden die veraf gelegen zijn. Bij hun speelt het een rol en niet aan de kant van Suriname. Nogmaals, die voorlichting is bijzonder belangrijk, maar ik denk dat nadat wij allemaal goedgekeurd hebben direct - neem ik aan - ministeriële commissies of werkgroepen aangewezen zullen worden. Die werkgroepen moeten alle uitvoeringszaken op een rijtje gaan zetten en alles wat nodig is om het verdrag verdragsrechtelijk, rechtstatelijk ook te kunnen uitvoeren te regelen, maar moeten tegelijkertijd de uitvoeringsprotocollen voor de verschillende artikelen gaan voorbereiden.

De **Voorzitter**: Dat waren de leden, maar voordat ik de ronde voor het parlement afsluit, zal ik even voor de duidelijkheid niet zo zeer voor u, want u heeft het voor u in IBM, maar voor de mensen die ons volgen... Wij hebben op voorstel in feite van de commissie dus het amendement hier voor ons en het amendement wijzigt de Ratificatiewet. In artikel 1 van de Ratificatiewet staat dat de op 1 juni 2006 te Saint-Laurent-du-Maroni, Frans-Guyana, gesloten overeenkomst tussen de Republiek Suriname en de Republiek Frankrijk inzake samenwerking van de politie aan weerszijden van de grens, wordt goedgekeurd.

Dan is er nu in het amendement een lid 2 toegevoegd. Bij de uitoefening van de waarnemersstatus als bedoeld in artikel 3 van betreffende overeenkomst bij gezamenlijk uit te voeren patrouilles op Surinaams grondgebied, oefenen de daarbij betrokken agenten van Frankrijk hun bevoegdheden slechts uit onder volledig gezag van de Surinaamse politie. De uitoefening van deze bevoegdheden strekt niet verder uit dan de loop van de Marowijnrivier - en ik vraag hierbij aan de leden of dat zo moet blijven, of de grensrivier genoemd moet worden - en binnen een strook van 2 kilometer landinwaarts, waarbij de daarin voorkomende dorpsgemeenschappen eveneens volledig onder de jurisdictie van Suriname vallen.

Artikel 1 lid 3, dus een nieuw toegevoegd lid 3. Na de ratificatie van de overeenkomst wordt nog voor de implementatie hiervan door partijen een uitvoeringsprotocol vastgesteld. Ik denk dat daar een technische wijziging net in is gekomen, dus dat dit het is geworden.

Lid 4: Door de regering wordt met betrekking tot de werking van deze overeenkomst voorlichting verschaft aan de samenleving een in het bijzonder de bewoners van het bedoeld grensgebied. Dit is dus een wettelijke opdracht aan de regering en dan is er in de memorie van toelichting iets bijgevoegd in de één voor laatste alinea. Het ligt namelijk in de bedoeling dat na goedkeuring en ratificatie van deze overeenkomst tussen de Republiek Suriname en de Republiek Frankrijk wederom een samenwerkingsovereenkomst wordt onderhandeld, waarbij meerdere dimensies met betrekking tot veiligheid en de bestrijding van grensoverschrijdende misdaad tussen beide landen aan de orde zullen zijn. Het is echter van belang dat deze overeenkomst, die reeds door beide partijen is ondertekend, en door de Republiek Frankrijk is geratificeerd, ook door Suriname wordt geratificeerd. Dat zijn dan de toevoegingen. Lid Misiekaba!

De heer **Misiekaba (NDP)**: Mevrouw de voorzitter! Kort 2 zaken. Moeten wij niet aangeven bij de wijzigingen van zowel voorlichting als dat van werkprotocollen, dat je die voor de

implementatie bijvoegt? Een tweede zaak is dat wij benadrukken dat het verdrag zelf niet is gewijzigd. Wij praten nu over de Ratificatiewet.

De **Voorzitter**: nog eens een keer duidelijk, je kan het verdrag niet wijzigen, maar de implementatie kan je aan voorwaarde verbinden en dat is nu gedaan in de Ratificatiewet en klopt inderdaad, lid Misiekaba. Er is nu hier artikel 1 lid 3. Na de ratificatie van de overeenkomst wordt nog vóór de implementatie hiervan door partijen een uitvoeringsprotocol vastgesteld.

De heer **Santokhi (VHP)**: Mevrouw de voorzitter! Alleen om te voorkomen dat er maar één protocol zou kunnen zijn – ik hoor de fractieleider aan de andere kant ook zeggen, werkprotocollen - denk ik dat wij dat een beetje veiliger zouden kunnen stellen als er daar zou staan uitvoeringsprotocollen.

De **Voorzitter**: Er staat uitvoeringsprotocollen. Het is gewijzigd. In een protocol kan je dus vele dingen regelen. Moet het per se meervoud zijn?

De heer **Santokhi (VHP)**, vervolgende: Mevrouw de voorzitter! Ik weet niet of de rechterlijke macht of het Openbare Ministerie, andere protocollen zou willen hebben dan een politieapparaat; maar voor de veiligheid.

De **Voorzitter**: Het maakt dus niet zoveel uit? Dus dan moet het weer terug naar worden nog voor de implementatie hiervan door partijen uitvoeringsprotocollen vastgesteld. Is iedereen daarmee akkoord?

De heer **Santokhi (VHP)**, vervolgende: Mevrouw de voorzitter! Dat is één ding bij de uitvoering, maar in het verdrag zijn er nu al randvoorwaarden opgenomen als je goede uitvoering wilt hebben van het verdrag. Dus het moet niet zo zijn dat wij alleen die zaken die het protocol..., maar ook die randvoorwaarden die nu al opgenomen zijn, zoals trainingen, taal...

Als randvoorwaarde moet het dienen voor de uitvoering.

De **Voorzitter**: Ja, maar dat staat al in het verdrag. Dus er staan al dingen in het verdrag, maar wat wij graag wilden, was dat wij specifiek ook - omdat er misstanden zijn genoemd - onze regering en Frankrijk toch wel willen dwingen om duidelijke regels voor de uitvoering van het verdrag vast te stellen en dat moet dan een geruststelling zijn, dat er geen misstanden meer plaatsvinden, dat je eerder dan nu - nu er geen verdrag is - eventuele misstanden aan de kaart kan stellen. Ik neem aan dat ook in de uitvoeringsprotocollen kan worden vastgelegd, hoe je die klachten kan indienen. Dus dat zijn de dingen en de regering moet dan voorlichting geven. Ik moet eventjes vragen technisch gezien of de juristen even bij me kunnen komen, want als ik mij niet vergis, is er een amendement getekend door de commissieleden. Klopt dat? Er is nu een kleine wijziging op zijn minst in lid 3 aangebracht. Wij kunnen het ook mondeling doen, niet de regering per se, maar ik vraag dat ze komen om mij te vertellen wat

mondeling gewijzigd moet worden, want wat ik hier zie, is het actuele. Goed, ik krijg de informatie dat alles is ingediend en alleen artikel 1 lid 3 gaan we nu mondeling vaststellen: “Na de ratificatie van de overeenkomst worden nog voor de implementatie hiervan door partijen uitvoeringsprotocollen vastgesteld.” Akkoord? Akte!

Dan is dat ingediende amendement als zodanig gewijzigd en dan gaan we dat aannemen. Zijn er tegenstanders van het amendement? Iedereen voor? Ja, het amendement is aangenomen.

We hebben niet hoeven te stemmen over het amendement. Iedereen was akkoord. Dan kunnen we nu verder werken op basis van het ingediende amendement.

De ronde voor het parlement is dan afgesloten en ik stel aan de orde de tweede ronde voor de regering.

De heer Moestadja (minister van Arbeid): Mevrouw de voorzitter! Allereerst gaat de minister van Justitie en Politie antwoorden.

De heer Welzijn (ad interim minister van Justitie en Politie): Mevrouw de voorzitter! Er is hier uitdrukkelijk gevraagd - we hadden het reeds aangegeven - voorlichting en bewustwording van de gemeenschappen die betrokken zijn in het gebied. Die zal dus ter hand worden genomen.

Er hebben zich in het verleden excessen voltrokken, waarvan verwacht wordt dat die onderzocht moeten worden. Dat zal dus ongetwijfeld ook gebeuren, maar de strekking van dit verdrag is juist bedoeld om de onregelmatigheden die zich in het verleden hebben voorgedaan, mogelijk in de toekomst te voorkomen en daartoe zullen de samenwerkingsprotocollen, de uitvoeringsprotocollen moeten strekken.

Er is een vraag gesteld over Marowijne. Het gaat dus om het district Marowijne en district Sipaliwini. Dat is de grens met Frans-Guyana. Voor de volledigheid zou die dus moeten zijn Marowijne aan de Surinaamse zijde en du Maroni aan de Frans-Guyanese zijde.

De kwestie van 2 kilometer is aan de orde geweest. Uw geacht lid Santokhi heeft een toelichting daarop gegeven. Wat wij hierop kunnen zeggen, is dat er sprake hier is van reciprociteit en dus zowel voor het Surinaamse grondgebied als voor het Frans-Guyanese grondgebied de 2 kilometer van toepassing is.

Ik denk dat ik daarmee de vragen heb beantwoord.

De Voorzitter: Ik vroeg om de grensrivier, maar als ik artikel 1 van de overeenkomst lees, dan staat daar hard en duidelijk de Marowijnerivier. Alleen de Marowijnerivier is genoemd geen enkel ander rivier. Dus dat is de grensrivier, waarover dit verdrag gaat. Dan hebben we, als minister Justitie en Politie klaar is, nog minister Moestadja?

De heer Moestadja (minister van Arbeid): Mevrouw de voorzitter! Mevrouw Pollack, minister van Buitenlandse Zaken gaat antwoorden, of bent u klaar? Ze is van oordeel dat er op adequate wijze is geantwoord. Vooralsnog wilt ze in de tweede ronde geen spreekbeurt vervullen.

De Voorzitter: Dus de vragen zijn beantwoord. Lid Misiekaba, interruptie!

De heer **Misiekaba (NDP)**, interrumperende: Mevrouw de voorzitter! Ik heb weer gekeken, want ik begreep de minister niet, toen hij sprak over Marowijne en du Maroni. Naast artikel 1 lees ik ook in de memorie van toelichting, 4^e alinea laatste volzin: “Benadrukt wordt dat de werkingssfeer van deze overeenkomst beperkt is tot de loop van de Marowijnerivier en dat het omstreden gebied in het zuiden buiten deze werksfeer valt”. Dus ik denk dat men dat zo heeft geformuleerd om inderdaad de ruimte te geven aan beide landen die nog *on speaking term* zijn ten aanzien van het gebied dat wij van onze zijde vinden dat het Surinaams grondgebied is, maar dat betwist wordt. Dus het gaat inderdaad om de Marowijnerivier. Dus Lawa en Litani horen er niet bij.

De **Voorzitter**: Lawa is niet betwist. Dus als er staat het betwiste gebied...

De heer **Misiekaba (NDP)**, interrumperende: Mevrouw de voorzitter! Nee, ik zeg niet dat Lawa betwist is, maar Lawa is ook de grensrivier van Marowijne.

De **Voorzitter**: Het is een toevoerrivier van de Marowijnerivier, bronrivier van de Marowijnerivier.

De heer **Misiekaba (NDP)**, interrumperende: Mevrouw de voorzitter! Lawa is ook een grensrivier. Maar ik zeg dus, op basis van wat hier staat, is het alleen de Marowijnerivier en dat Lawa en Litani er niet bij horen, maar als ik het fout heb, dan hoor ik het van de regering.

De **Voorzitter**: Het gaat om dat de formulering, ‘het omstreden gebied in het zuiden buiten de werkingssfeer valt.’ Daar moeten we de Lawa niet bij tellen, want het is niet omstreden.

De heer **Santokhi (VHP)**, interrumperende: Mevrouw de voorzitter! Even ter verduidelijking. U heeft eerder aangegeven, nu weet ik niet of het in een openbare was of een andere vergadering, dat donderdag de grensovereenkomst getekend zou worden.

De **Voorzitter**: Ja, het was in het openbaar dat er een plan is om donderdag een overeenkomst te tekenen.

De heer **Santokhi (VHP)**, interrumperende: Mevrouw de voorzitter! Maar ik luister naar het lid Misiekaba en hij refereert aan die bepaling daarin. U zal meer informatie hebben. Nu weet ik niet wat in die grensovereenkomst staat.

De **Voorzitter**: Dat gaat over de zeegrens.

De heer **Santokhi (VHP)**, interrumperende: Mevrouw de voorzitter! Dus dat van de zuiden blijft nog omstreden gebied.

De **Voorzitter**: Nee, dat is zeegrens.

De heer **Santokhi (VHP)**, interrumperende: Mevrouw de voorzitter! Nee, anders dacht ik misschien is er daar al een oplossing gezocht, dan komen wij nu met een bepaling die niet van toepassing is.

De **voorzitter**: Nee, dat gaat over de zeegrens.

De heer **Gajadien (VHP)**, interrumperende: Mevrouw de voorzitter! Ik heb toch een verduidelijking nodig. Nu het zo aangekaart wordt. Gaan wij zelf aangeven, dat in de regelgeving die wij tot stand brengen, de Ratificatiewet, het gaat om een omstreden gebied. Dus het is meer technisch.

De **Voorzitter**: Nee, wij geven dat niet aan. Dat staat in de overeenkomst In de overeenkomst tussen de Republiek Frankrijk en de Republiek Suriname is in de memorie van toelichting opgenomen: "Door deze overeenkomst...enzovoorts benadrukt wordt dat de werkingssfeer van deze overeenkomst beperkt is tot de loop van de Marowijnerivier (daarom noemde ik de bovenloop, Lawa is een bronrivier van de Marowijnerivier) en het omstreden gebied in het zuiden buiten de werkingssfeer valt". Wat hier staat, is dat alleen het omstreden gebied erbuiten valt. Natuurlijk, het is de bronrivier van de Marowijnerivier, is de grensrivier. Dus er staat duidelijk wat niet erin valt, de grensrivier en wat niet erin valt. Dat is duidelijk daar aangegeven en in artikel 1 praat men over de Marowijne. Als ik niet correct ben corrigeert iemand maatschappij. Als je praat over de grensrivier, de Marowijnerivier, de bovenloop, de bronrivier, die hoort ook bij de grens is de loop van de Marowijne.

Als de regering geen bijdrage meer heeft, zijn we bij het parlement, bij de commissie. Hebben de commissieleden behoefte? Lid Misiekaba!

De heer **Misiekaba (NDP)**: Mevrouw de voorzitter! We horen de bevestiging van de regering, minister van Buitenlandse Zaken, wat precies de grens is. Wij redeneren natuurlijk, maar we horen van de regering wat de grens is. Er is een discussie gevoerd hier over misstanden en in de start van de discussie was dat toch een heel heikel punt. Naarmate we verder gingen met elkaar, zag ik dat die berg inderdaad aan het vervlakken was - en ik ben blij daarom - maar we benadrukken dat juist door dit verdrag de mogelijkheid aanwezig is om misstanden aan te kaarten, aan de kaak te stellen. We benadrukken dat, juist omdat er op operationeel niveau samenwerking plaatsvindt, maar dat is inderdaad juridisch niet ingebed. Nu doen wij dat. We kaderen het juridisch in, waardoor alle mogelijke misstanden... en in de uitvoeringsprotocollen ga ik ervan uit dat één van de protocollen zal handelen over hoe je mogelijk een klacht indient wanneer er excessenzijn. Dus ik zou juist de mogelijkheid voor degene die nog twijfelen om die ratificatie te ondersteunen. Dan geven we dat aan en ik benadruk nogmaals - omdat ik nog steeds inderdaad signalen krijg en die samenleving luistert mee met ons - het verdrag is en wordt niet gewijzigd. We wijzigen wat we noemen die Ratificatiewet, want we kunnen het verdrag niet wijzigen. Zoals het betekent, nemen we dat

aan. Na de ratificatie kunnen we eventueel, indien we willen, op basis van artikel 9 wel nadere afspraken met elkaar maken.

Mevrouw **Mathoera (VHP)**, interrumperende: Mevrouw de voorzitter! Wanneer er nog onduidelijkheden zijn bij leden of in de samenleving, dan bestaat met het voorstel van uitvoeringsprotocollen ruimte om die te verduidelijken en die heel concreet aan te geven. Ook met betrekking tot de jurisdictie van 2 kilometer, kunnen wij die heel concreet aangeven met coördinaten. Dus ik denk dat wij met zijn allen juist de verantwoordelijkheid hebben om eigenlijk van het verdrag een succes te maken. Er vindt al eigenlijk heel veel samenwerking plaats, informeel. Die is eigenlijk vrijblijvend en ik denk dat het juist goed is om die nu goed te regelen voor de toekomst en zelfs uit te breiden. Dus ik roep het parlement op om hieraan mee te werken, omdat wij niet anders kunnen dan bescherming te bieden en alle mogelijkheden te gebruiken, alle tools die wij hebben te gebruiken en zeker met buurlanden om alles in het werk te stellen om veiligheid, vrijheid en rechtvaardigheid te creëren voor onze samenleving. Dus ik roep het parlement nogmaals op.

De heer **Bee (AC)**, interrumperende: Mevrouw de voorzitter! We zijn blij als ABOP-fractie dat we inhoudelijk bijdrage hebben kunnen leveren aan die discussie. We hopen dat de excessen die in het verleden hebben plaatsgevonden, geminimaliseerd kunnen worden en hopen dat die goede samenwerking met Frankrijk kan worden voortgezet. Het standpunt van de ABOP in deze is dat wij ons gaan onthouden van stemming.

De **Voorzitter**: Dan hebben wij de commissie en daarmee zijn wij gekomen aan het moment van de stemming. De regering heeft geen opmerkingen/toevoegingen? Stemmotivatatie van de PALU, lid Gonsalves! We gaan binnenkort iets aan de stemmingsprocedure doen.

De heer **Gonsalves (PALU)**: Mevrouw de voorzitter! Ik sluit mij aan bij de positieve uitleg van alle leden. Dus de PALU-fractie zal voor stemmen meer om het feit om de criminaliteit in te dammen en in het belang van de veiligheid. Belangrijk ook is dat wanneer zich ongeregelde heden voordoen, die niet door de beugel kunnen, dat de regering daar zal ingrijpen. Dus de PALU-fractie stemt voor.

De **Voorzitter**: Dan gaan we nu over tot de stemming. We brengen in stemming de wet houdende goedkeuring van de overeenkomst tussen de Republiek Suriname en de Republiek Frankrijk inzake samenwerking van de politie aan weerszijden van de grens. Artikel 1, woord of stemming! Artikel 2, woord of stemming! Considerans en intitule, woord of stemming. Het gehele ontwerp wordt thans in stemming gebracht, zoals gewijzigd. Wie is voor? 38 voor. Wie is tegen? Niemand tegen. Het ontwerp is aangenomen met algemene 38 stemmen. We zullen zeggen *finally*. Ik heb algemene 38 stemmen. We hebben vele jaren, dat ik in het parlement zit, dit ontwerp hier gehad. Ik denk dat dit ontwerp 3 voorzitters heeft overleefd. Maar goed! Het is nu dan aangenomen. Er waren, denk ik, terecht onduidelijkheden over hoe dat moest worden uitgevoerd met betrekking tot activiteiten van andere politiemachten op ons grondgebied. Ik denk dat we nu toch wel een goede oplossing hebben gevonden daarvoor. Ik roep de regering op - en dan praat ik misschien specifiek met de minister van Justitie en Politie - om de protocollen van samenwerking die zullen worden opgesteld, ook heel

openbaar en transparant aan het parlement op tijd te doen toekomen, zodat we kunnen zien wat afgesproken zal worden wat dat betreft. De bedoeling is om heel concreet en heel duidelijk de activiteiten te reguleren, niet alleen van onze eigen politiemacht, maar ook van de Franse op Surinaams grondgebied en met een secundair, maar een heel belangrijk doel om de excessen van het verleden te voorkomen. Dat is ook de reden, waarom ik me uiteindelijk ook achter deze wet heb kunnen stellen, want ik heb ook mijn twijfels lange tijd gehad. Gefeliciteerd! Dan hebben wij de weg, neem ik aan, geopend voor verder samenwerking met Frankrijk. We gaan ervan uit dat de regering ons de correcte informatie heeft gegeven, dat van nu af de weg zal worden gegaan, van toch wel het afbouwen van dit verdrag om een nieuw en breder verdrag met Frankrijk te sluiten dat meer dekt dan simpelweg politieoptreden.

De heer **Moestadja (minister van Arbeid)**: Mevrouw de voorzitter! Ook heel kort, ten slotte, om elkaar te feliciteren. Uiteraard, is er genoeg mechanismen ingebouwd, de uitvoeringsprotocollen en ook de voorlichting die uw college heeft benadrukt, dat wij ons daaraan gaan houden. Uiteraard gaat de collega van Buitenlandse Zaken in samenwerking met haar collega Justitie en Politie werken naar een bredere en grotere wet die inhoud dat niet alleen maar het aspect van de veiligheid daarin thuishoort. Dat zullen we zeker overnemen.

De **Voorzitter**: Gefeliciteerd en hartelijk dank! Ik ga dan naar agendapunt 54, sluiting en ik zeg u dank voor uw medewerking. Ja, de APB, daar hadden we al afspraken over. Ik ben met de regering in overleg. Het zou misschien 3 zijn, maar misschien wordt het donderdag 2 november. Komende donderdag hebben we waarschijnlijk wel een Openbare Vergadering, waar de mogelijkheid bestaat om de ingekomen stukken te behandelen. En er was een verzoek van enkele brandende vraagstukken. Dat gaan we ook inwilligen. Dus dat is komende donderdag. Ik moet nog kijken of ik wat andere zaken ook nog weer op de agenda kan brengen, dus u krijgt later op de avond dan de convocatie. Leden, één ogenblik. Lid Breeveld, even. U heeft wel iets van de griffier ontvangen, maar ik vraag toch aandacht ervoor dat wij morgen om half 12... Van de UNDP hebben wij een externe consultants gekregen. U weet dat wij over *carbon pricing* spraken, die voor ons land toch wel belangrijk is om te begrijpen wat het inhoud. Half 12, het duurt niet te lang. Die totale sessie is anderhalf uur. Ja, hier in de zaal. Een uurtje krijgen we de presentaties en dan kunnen wij even vragen stellen als een eerste intro. Onze eigen klimaatverandering workshop over Suriname, wat er aan de gang is, hebben we op vrijdag 3 november. Dat zijn onze eigen interne instituten die ons komen vertellen, hoe ver staat het, wat gebeurt er in Suriname daarmee, enzovoorts, voordat onze delegatie naar Bonn gaat. Dank u wel.

Einde